

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	17
Rozdział 1	
System bezpieczeństwa zbiorowego – zagadnienia wstępne	25
1.1. Geneza i definicja systemu bezpieczeństwa zbiorowego	25
1.2. Charakter i znaczenie koncepcji systemu bezpieczeństwa zbiorowego	34
1.3. Bezpieczeństwo zbiorowe i Liga Narodów	36
1.4. Powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych i początek nowej ery bezpieczeństwa zbiorowego	44
1.4.1. Rola i miejsce organów Organizacji Narodów Zjednoczonych w uniwersalnym systemie bezpieczeństwa zbiorowego	50
1.4.2. Pojęcie „bezpieczeństwa” w świetle Karty Narodów Zjednoczonych	59
1.4.3. Pojęcie „siły” w świetle Karty Narodów Zjednoczonych	62
1.4.4. Utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego w ramach ONZ	65
1.5. Bezpieczeństwo zbiorowe a indywidualna lub zbiorowa samoobrona	68
Rozdział 2	
Organizacje regionalne w rozwoju powszechnego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	75
2.1. Prawne i instytucjonalne podstawy działania organizacji międzynarodowych	75
2.2. Znaczenie układów regionalnych w powszechnym systemie bezpieczeństwa zbiorowego	81
2.3. Studium porównawcze niektórych regionalnych organizacji bezpieczeństwa zbiorowego	85
2.3.1. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	85
2.3.2. System bezpieczeństwa zbiorowego i architektura pokoju Organizacji Państw Amerykańskich	92
2.3.3. Liga Państw Arabskich i bezpieczeństwo zbiorowe	97
2.4. Wspólna polityka obrony i bezpieczeństwa zbiorowego w Unii Europejskiej	102
2.4.1. Geneza: od odrzucenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej po aktywację mechanizmów Unii Zachodnioeuropejskiej	103
2.4.2. Od Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa po Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony	105

2.4.3. Traktat z Lizbony oraz Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony: „stała współpraca strukturalna” w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony	107
2.4.4. Ewolucja Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony	112
2.5. NATO jako struktura regionalna zbiorowej samoobrony	115

Rozdział 3

System bezpieczeństwa zbiorowego w ramach Unii Afrykańskiej	121
3.1. Geneza: od Organizacji Jedności Afrykańskiej do Unii Afrykańskiej	121
3.2. Podstawy prawne Unii Afrykańskiej	127
3.3. Nowe rozwiązania Aktu Założycielskiego Unii Afrykańskiej	133
3.3.1. Unia Afrykańska: regionalna organizacja między państwowa czy integracyjna?	133
3.3.2. Znaczenie osobowości prawnej Unii Afrykańskiej	134
3.3.3. Nowe rozwiązania w sensie przedmiotowym	137
3.3.4. Nowe rozwiązania w zakresie instytucjonalnym	140
3.4. Wyzwania dla nowej instytucji panafrkańskiej	144
3.5. Cele i zasady Unii Afrykańskiej w zakresie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa	147
3.6. Problematyka bezpieczeństwa zbiorowego w Afryce: cele ogólne	151
3.7. Współpraca między Unią Afrykańską a Organizacją Narodów Zjednoczonych w zakresie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa	153
3.8. Udział Unii Europejskiej w zapobieganiu konfliktom w Afryce i zarządzaniu nimi	159
3.9. Wytyczne dla amerykańskiej polityki w kwestii utrzymania pokoju w Afryce	161

Rozdział 4

Rozwój afrykańskiego regionalnego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	166
4.1. Sposoby rozstrzygania sporów oparte na zabiegach polityczno- -dyplomatycznych: uwagi ogólne	168
4.2. Wprowadzenie sądowych sposobów rozstrzygania sporów w Afryce	171
4.3. Prawo do interwencji w ramach afrykańskiego regionalnego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	175
4.4. Zróżnicowane podstawy prawa do interwencji Unii Afrykańskiej	189
4.4.1. Podstawy polityczne prawa do interwencji związane z zasadą odpowiedzialności za ochronę	191
4.4.2. Podstawy legitymizacji Unii Afrykańskiej do interwencji	196
4.5. Zgodność prawa Unii Afrykańskiej do interwencji z powszechnym prawem międzynarodowym	199
4.6. Koniec westfalskiej zasady nieingerencji w międzynarodowym prawie afrykańskim	202
4.7. Zgoda na interwencję i mechanizm interwencji w państwie członkowskim Unii Afrykańskiej	203
4.8. Prawo państw członkowskich do żądania interwencji ze strony Unii Afrykańskiej	205

Rozdział 5

Piramidalna architektura bezpieczeństwa zbiorowego APSA w budowie	207
5.1. Mechanizmy kontynentalne Architektury Pokoju i Bezpieczeństwa w Afryce	208
5.2. Rada Pokoju i Bezpieczeństwa – organ pomocniczy Unii Afrykańskiej . . .	212
5.3. Rada Pokoju i Bezpieczeństwa jako główny filar systemu bezpieczeństwa zbiorowego w Afryce	214
5.4. Uwzględnienie czynników etnicznych i kulturowych w procesie wdrażania APSA: Panelu Mędrców oraz organów Rady Pokoju i Bezpieczeństwa	222
5.5. Struktury operacyjne Rady Pokoju i Bezpieczeństwa	223
5.6. Afrykańskie Siły w Gotowości (FAA)	227
5.7. Doktryna Sił Szybkiego Reagowania, warunki jej wdrażania i mechanizmy bezpieczeństwa zbiorowego w obliczu wielowymiarowych kryzysów	228
5.8. O „wielowymiarowości” mechanizmu	229
5.9. Cele i struktura Afrykańskich Sił w Gotowości	231
5.10. Wyzwania związane z wdrażaniem FAA w świetle kryzysu malijskiego . .	239
5.11. Definitywna operacjonalizacja FAA	242
5.12. Strategiczna alternatywa dla afrykańskiej współodpowiedzialności: Afrykański Potencjał Natychmiastowego Reagowania na Kryzysy (CARIC) .	246

Rozdział 6

Miejsce subregionalnych mechanizmów w systemie bezpieczeństwa zbiorowego Unii Afrykańskiej	249
6.1. Rola subregionalnych mechanizmów we wczesnym zarządzaniu kryzysami na kontynencie na przykładzie walki z Boko Haram	251
6.2. Inicjatywa subregionalna: wdrożenie wielonarodowej wspólnej grupy zadaniowej w regionie Sahelu i Wielkich Jezior	253
6.3. Wnioski dotyczące walki z terroryzmem	254
6.4. Polityka na płaszczyźnie kontynentalnej	256
6.5. Polityka na płaszczyźnie subregionalnej	258
6.6. Różne problemy systemowe	260
6.7. Elastyczność i szybkość reagowania, przywództwo i wiedza fachowa, subsydiarność i podejmowanie decyzji	264
6.8. Rozwijanie współpracy opartej na „wzmocnionej subsydiarności”	266

Rozdział 7

Afrykański regionalny system bezpieczeństwa zbiorowego: wyzwania, zagrożenia i perspektywy	268
7.1. Wyzwania: słabości afrykańskiego systemu bezpieczeństwa zbiorowego . .	268
7.1.1. Zależność afrykańskiego systemu bezpieczeństwa zbiorowego od pomocy z zewnątrz	270
7.1.2. Niepewna sytuacja armii państw afrykańskich i trudności w reformie sektora bezpieczeństwa i obrony	271
7.2. Upoważnienie ONZ czy autonomia: charakter afrykańskiego regionalnego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	273

7.2.1. Istota i znaczenie upoważnienia przy ewentualnej akcji z zastosowaniem środków przymusu w ramach afrykańskiego regionalnego systemu bezpieczeństwa zbiorowego	276
7.2.2. Wzmocnienie współpracy między UA a ONZ	279
7.3. Zagrożenia dla bezpieczeństwa zbiorowego Unii Afrykańskiej	283
7.3.1. Rozwój i wyzwania w zakresie operacji utrzymania pokoju w obliczu konfliktów pozimnowojennych: pojawienie się konfliktów wewnętrznych	284
7.3.2. Wykorzystanie siły podczas operacji wspierania pokoju	288
7.3.3. Pierwszoplanowa rola podmiotów afrykańskich w przywracaniu i umacnianiu pokoju	291
7.3.4. Konflikty międzypaństwowe zrodzone z aspiracji demokratycznych: konieczność działania aktorów regionalnych	293
7.3.5. Pojawienie się nowych wielopostaciowych i umiędzynarodowionych zagrożeń: terroryzm transgraniczny	295
7.4. Inne zagrożenia natury humanitarnej: osoby wysiedlone i strumienie migracyjne	298
7.4.1. Pandemie jako zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa	301
7.4.2. Zmiany klimatyczne	304
7.5. Zmiany w zakresie równowagi strategicznej	306
7.6. Praktyczne perspektywy strukturalnego wzmocnienia pokoju i bezpieczeństwa zbiorowego przez Unię Afrykańską	308
7.7. Uwagi końcowe	310
Zakończenie	313
Bibliografia	321
The African regional collective security system under international law (Summary)	371